

- Всесоюз. герпетол. конф. (Київ, 26-29 сентября 1989 г.). - К.: Наук. думка, 1989. - С. 199-200.
- Різун В.Б., Решетило О.С., Різун Е.М. Особливості живлення кумки жовточеревої (*Bombina variegata* (L.)) у природному заповіднику "Горгани". // Збереження та відтворення біорізноманіття Горган. Матер. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю прир. запов. "Горгани" (м. Надвірна, листопад 2006 р.). - Надвірна, 2006. - С. 178-180.
- Смірнов Н.А., Хлус Л.М. Сучасний стан популяції раритетних видів хвостатих земноводних (Caudata; Amphibia) на території об'єктів природно-заповідного фонду в районі Зовнішніх Карпат. // Матер. Першої конф. Укр. герпет. тов. - К.: Зоомузей ННПМ НАН України, 2005. - С. 154-157.
- Смірнов Н.А., Хлус Л.М. Роль об'єктів природно-заповідного фонду у збереженні різноманіття батрахо- та герпетофауни Зовнішніх Карпат. // Збереження та відтворення біорізноманіття Горган. Матер. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю прир. запов. "Горгани" (м. Надвірна, листопад 2006 р.). - Надвірна, 2006. - С. 189-192.
- Тимчук Я.Я., Шпільчак М.Б. Природні умови. // Природний заповідник "Горгани". Рослинний світ. - К.: Фітосоціоцентр, 2006. - С. 10-17. (Природно-заповідні території України. Рослинний світ. 6).
- Хлус Л.М., Смірнов Н.А. Морфологічна та біологічна характеристика хвостатих земноводних (Amphibia: Caudata) природного заповідника "Горгани". // Біорізноманіття Українських Карпат. Матер. наук. конф., присвяч. 50-річчю Карпатського високогір. біолог. стаціонару Львівськ. націон. унів. імені Івана Франка (30 липня - 3 серпня 2005 р.). - Львів: ЗУКЦ, 2005a. - С. 83-87.
- Хлус Л.М., Смірнов Н.А. Особливості біології та екології земноводних природного заповідника "Горгани" та прилеглих територій. // Наукові дослідження на об'єктах природно-заповідного фонду Карпат та стан збереження природних екосистем в контексті сталого розвитку. Матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю Карпатського нац. прир. парку (м. Яремче, 20 жовтня 2005 р.). - Яремче, 2005b. - С. 221-224.
- Хлус Л.М., Череватов В.Ф., Кисляк В.М. та ін. Попередні дані по фауні заповідника "Горгани". // Біорізноманіття як ключовий елемент збалансованого розвитку: регіональний аспект. Матер. Всеукр. конф. мол. вчених (Миколаїв, 30-31 жовтня 2003 р.). - Миколаїв: МДУ, 2003. - С. 82-88.
- Червона книга України. Тваринний світ / Ред. М.М. Щербак. - К.: Укр. енцикл., 1994. - 464 с.
- Шпільчак М.Б. Територіальна структура та історія створення природного заповідника "Горгани". // Природний заповідник "Горгани". Рослинний світ. - К.: Фітосоціоцентр, 2006. - С. 7-9. (Природно-заповідні території України. Рослинний світ. 6).
- Щербак Н.Н. Количественный учет. // Руководство по изучению земноводных и пресмыкающихся. - К., 1989. - С. 121-125.
- Щербак Н.Н., Щербань М.И. Земноводные и пресмыкающиеся Украинских Карпат. - К.: Наук. думка, 1980. - 268 с.
- Яременко И.И. Материалы к видовому составу и экологии амфибий Прикарпатья. // Фауна и животный мир Советских Карпат. - Ужгород, 1959. - 85-88. (Научн. зап. Ужгород. ун-та. 40).

НОВА ЗНАХІДКА *AULACIDEA DIAKONTSCHUKAE* MELIKA ET KLYMENKO (CYNIPIDAE, HYMENOPTERA) НА *TANACETUM VULGARE*

С.І. Клименко

Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузена

Нами раніше дано коротке повідомлення щодо нової знахідки *Aulacidea diakontschukae* Melika et Klymenko (Cynipidae, Hymenoptera) на *Tanacetum vulgare* (Asteraceae) (Klymenko, 2008). В даній публікації подаємо опис та малюнки.

A. diakontschukae відома як галоутворювач в суцвітті *Phlomis tuberosa* (Lamiaceae) (Melika, Klymenko, 2005). На сьогодні цей вид виведено з стеблового галу на *Tanacetum*: Черкаська область, Канівський заповідник, 16.06.2005 р., О. Гумовський.

Опис галу

Гал розміром 2,5x1,3 см (рис. 1), твердий багатокамерний

видовжений, веретеноподібної форми, утворений на середній частині стебла. Цей гал дуже відрізняється від галу на *Phlomis tuberosa* локалізацією, формою та більшими розмірами.

Опис

Самка (рис. 2) 2,2–2,8мм. Голова і груди чорні; вусики коричневі, за винятком чорного основного і поворотного; ноги світло-коричневі, за винятком темно-коричневих до чорного тазиків, вертлуга та основи стегна. Черевце чорне, яйцеклад коричневий. Голова майже кругла, спереду в 1,2 рази ширша за висоту; зверху в 2–2,1 рази ширша за висоту; щока не розширена позаду ока; POL в 1,3 рази довше ніж OOL; передні очка наближені до лоба; область між ячеекми та потилицею покрита тонкими зморшками, без пунктування; потиличний кіль відсутній, вершина і потилиця заокруглені, потилиця з поперечними дуже дрібними борознами над потиличною ямкою; площа між складним оком і вусиковою впадінною видовжена, дрібно боронована, з короткими білими щетинками; запотилична і защічна область з тонкими зморшками, з більш густішими білими щетинками, як і в передній частині голови; ротовий отвір у висоту в 1,5 разів більше за потиличний отвір; відстань між ротовим та потиличним отворами злегка коротша ніж висота по-

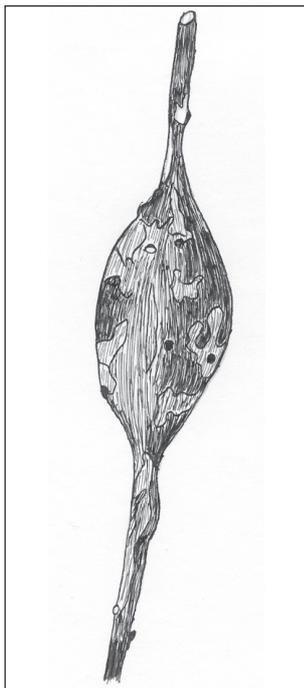

Рис. 1. Гал *Aulacidea diakontschukae*.

тиличного отвору. Поперечнолицьова відстань в 1,4 рази довша висоти складного ока; відстань між вусиковою ямкою і внутрішнім краєм складного ока в 3,8 разів коротша від поперечнолицьової відстані; відстань між складним оком і вусиковою западиною дещо більша ніж діаметр вусикової западини; злегка підняте центральне поле нижньої частини лица з тонкими зморшками; нижня частина лица латерально піднятого поля і щічний простір з радіально симетричними дрібними борознами; щічний простір за борознами і щока позаду складного ока з тонкими зморшками, з більш вираженою орієнтацією борозни. Наличник з дуже дрібними зморшками; епістомальна борозна ясна, широка, злегка стиснута, гладенька, блискуча; передні внутрішні ямки невиражені; щічний простір в 1,4 рази коротший за висоту складного ока; POL (голова спереду) в 0,6–0,65 разів коротше за діаметр щоки і в 0,4–0,5 разів довше за висоту складного ока. Мандибули темно-коричневі. Вусики 13-членикові, коричневі, за винятком чорного основного та поворотного, 1-й членик джгутика в 0,75 разів коротший за 2-й, 2-й дорівнює 3-му, поворотний членик в 0,75 разів коротший за 1-й, основний членик лише в 1,6 разів довший за 1-й, 11-й в 1,7 разів довший за 10-й, 10-й дорівнює 9-му.

Мезосома латерально в 1,25-1,3 рази довша за висоту. Передньоспинка в спинно-боковому напрямку в 2,3 рази коротша ніж найбільший вимір довжини на зовнішньому краї; субмедіальні передні ямки, поперечні, відокремлені кілем, який злегка вужчий ніж ширина субмедіальної ямки; передня пластинка з дуже тонкими зморшками, передньоспинка з густими щетинками вздовж переднього краю; збоку менші щетинки; передньоспинка збоку, в передньо-спинній частині зморшкувата, в передньо-черевному краї з видозміненими паралельними борознами. Бік середньогрудей чорний, з довгими борознами, з рідкими білими щетинками. Щит передньоспинки приблизно довший за ширину, з дрібними зморшками, дрібні борозни розміщені видовжено. Парасидальні борозни глибоко стиснуті, повністю досягають передньоспинки, гладенькі, блискучі, строго розширені в задній частині. Щитик видовжений, дорсально приблизно в 2 рази довший за ширину; диск тупо складчастий. Щетинкова ямка овальна, розтягнута до 1/3 довжини щитика, відокремлена ясним, блискучим, рівним повздовжньо борознованим кілем. Мезоплеврон рівномірно і повністю поперечно борознований, ділянка між борознами блискуча, гладенька. Проміжний сегмент чорний, з боків дрібно зморшкуватий, з густими білими довгими щетинками; бічні пропodeальні кілі ясні, рівномірно густі, субпаралельна центральна пропodeальна ділянка ясна, з міцними, переважно поперечними нерівномірними складками, без щетинок; серед-

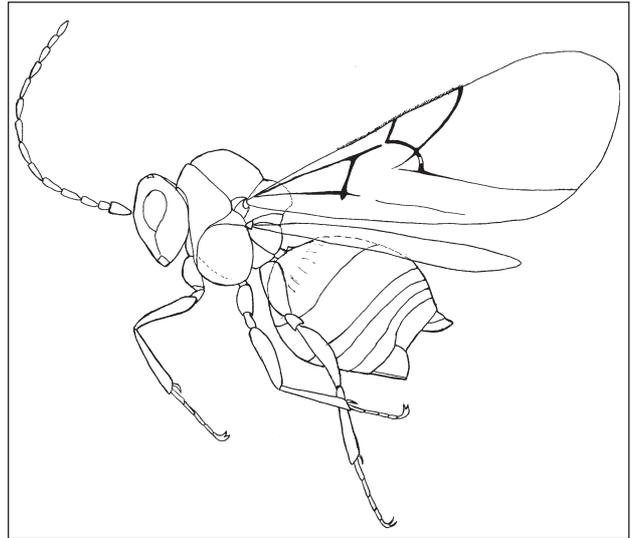

Рис. 2. *Aulacidea diakontschukae*, самка.

ньоспинка зморшкувата, з невеликою кількістю борозен; борозна задньоспинки досягає мезоплеврона; акрили зморшкуваті, з відносно густими білими щетинками. Гомілковий кіготь простий, без базальної лопасті. Передні крила довші за тіло; маргінальна жилка довга, ясна; радіальна ячейка коротка, в 2,5 разів довша за ширину, ясно закрита, маргінальна жилка слабка; Rs строго викривлена в проксимальній частині; Cu_1 не викривлена назовні крилового краю.

Черевце злегка довше ніж голова і груди разом, з боків злегка стиснуте, 2-й тергіт злегка опушений білими щетинками в передньо-бічному кінці, гладенький, без пунктування, 3-й тергіт з пунктуванням дорсально і дорзо-латерально, в верхній половині тергіта; наступні тергіти і яйцеклад густо рівномірно пунктовані, виступаюча частина вентральної ості (середньої апофемі) яйцеклада коротка, з дуже невеликою кількістю коротких білих щетинок на черевному боці.

Самець 1,8 мм. Схожий на самку, але щитик більш тонко скульптований, ямки щита середньоспинки менші, середня лінія передньоспинки дуже невиражена в дуже віддаленій частині щитика; вусик 14-члениковий, поворотний в 2 рази коротший за 1-й, 1-й злегка викривлений, приблизно дорівнює 2-му, 12-й в 1,7 разів довший за 11-й, 10-й дорівнює 11-му.

Література

- Klymenko S.I. New Record of *Aulacidea diakontschukae* Melika et Klymenko (Hymenoptera, Cynipidae) from *Tanacetum vulgare*. // Vestnik zoologii. - 2008. - Vol. 42, № 5. - P. 402.
Melika G.G., Klymenko S.I. New species of Aulacine gall wasp from Ukraine (Hymenoptera: Cynipidae: Aulacini). // Vestnik zoologii. - 2005. - Vol. 39, № 2. - P. 23-30.